

تعهدات قانونی متصدی حمل و نقل کالا

تالیف

عباس عباسی کشکولی

وکیل پایه یک دادگستری و پژوهشگر

www.ketab.ir

ویراستار

امیر اسدی

انتشارات قانون یار

۱۴۰۱

سرشناسه	:	عباسی کشکولی، عباس، ۱۳۶۳-
عنوان قراردادی	:	ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	:	تمهیدات قانونی متصدی حمل و نقل کالا/ تألیف عباسی کشکولی؛ ویراستار امیر اسدی.
مشخصات نشر	:	تهران: انتشارات قانون یار، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	:	۱۰۹ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۵۸۲-۰
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. [۱۰۸] - ۱۰۹.
موضوع	:	حمل و نقل -- قوانین و مقررات -- ایران Transportation -- Law and legislation -- Iran مدیریت حمل و نقل کالا -- قوانین و مقررات -- ایران Shipment of goods -- Law and legislation -- Iran تمهیدات (حقوق) -- ایران Obligations (Law) -- Iran
شناسه افزوده	:	اسدی، امیر، ۱۳۶۰ - ویراستار
رده بندی کنگره	:	۳۴۴.KMH
رده بندی دیویی	:	۵۵۴.۳/۳۳۳
شماره کتابشناسی ملی	:	۸۸۷۵۴۸۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی	:	فیا

انتشارات قانون یار

تمهیدات قانونی متصدی حمل و نقل کالا

تألیف: عباس عباسی کشکولی

ویراستار: امیر اسدی

ناشر: قانون یار

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۱

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۱۳۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۵۸۲-۰

(تمامی حقوق مادی این کتاب محفوظ بوده و متعلق به انتشارات قانون یار می باشد)

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۱۵۲ تلفن: ۵۲۶ و ۶۶۹۷۹۵۱۹

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۱
مقدمه.....	۱۵

بخش اول

بررسی و شناخت ماهیت و چیستی قرارداد حمل و نقل و قانون حاکم بر این قرارداد... ۱۷

گفتار اول: بررسی و شناخت قرارداد حمل و نقل.....	۱۷
بند اول: تعریف قرارداد حمل و نقل.....	۱۷
گفتار دوم: ماهیت حقوقی قرارداد حمل و نقل از حیث لزوم یا جواز آن.....	۲۳
گفتار سوم: وجوه افتراق عقد و کالت با قرارداد حمل و نقل.....	۲۵
گفتار چهارم: موضوع قرارداد حمل و نقل و قلمرو آن.....	۲۷
گفتار پنجم: بررسی آثار حقوقی توافقات ابتدایی بین فرستنده و گیرنده کالا در قرارداد حمل و نقل.....	۳۰
بند اول: تعریف متصدی حمل و نقل.....	۳۲
بند دوم: تعریف فرستنده کالا.....	۳۲
بند سوم: تعریف گیرنده کالا.....	۳۳
بند چهارم: ضابطه تمیز گیرنده کالا از دیگران.....	۳۴
گفتار ششم: نگاهی اجمالی به قانون حاکم بر قرارداد حمل و نقل.....	۳۴
بند اول: حقوق گیرنده کالا در برابر ارسال کننده کالا (فرستنده).....	۳۵
بند دوم: حق دریافت کالا از سوی فرستنده کالا مطابق با قرارداد.....	۳۵
بند سوم: مطابقت کالا با نمونه و مدل.....	۴۳
بند چهارم: بسته بندی و ظرف بندی مناسب کالاها.....	۴۴
بند پنجم: شرایط مسئولیت بایع (فرستنده) در صورت عدم مطابقت کالا.....	۴۷
بند ششم: حق دریافت اطلاعات لازم از فرستنده کالاها.....	۵۳
بند هفتم: تنظیم بارنامه و فراهم آوردن زمینه ارسال آن به سوی گیرنده کالا.....	۵۴

بخش دوم

حدود مسئولیت و وظایف متصدی حمل و نقل کالا با مذاقه در تکالیف قانونی وی ۵۵

گفتار اول: تعریف و ماهیت حقوقی بارنامه و ارزش آن ۵۵

گفتار دوم: ماهیت حقوقی مسئولیت متصدی حمل و نقل در برابر گیرنده کالا ۵۷

بند اول: مسئولیت مبتنی بر خطر ۵۹

بند دوم: مسئولیت مبتنی بر خطا «تقصیر» ۵۹

بند سوم: فرض تقصیر متصدی حمل و نقل ۶۰

گفتار سوم: نگاهی اجمالی به صحت و درستی شروط تحدید کننده مسئولیت ۶۱

بند اول: شرط عدم مسئولیت در قرارداد حمل و نقل ۶۳

بند دوم: شرط عدم مسئولیت نسبی ۶۴

بند سوم: آثار این گونه شروط در روابط طرفین قرارداد حمل و نقل ۶۵

گفتار چهارم: حق ارائه دستورات لازم در مورد حمل و نقل کالا و نحوه آن ۶۶

بند اول: حق اطلاع از فروش مال التجاره توسط متصدی حمل و نقل در صورت جواز بیع ۶۷

بند دوم: حق درخواست خسارت در صورت تلف یا گم شدن کالاهای بازرگانی ۶۸

بند سوم: حق درخواست خسارت ناشی از عدم النفع ۷۰

بند چهارم: حق مطالبه خسارت ناشی از تاخیر تسلیم ۷۱

بند پنجم: حق تقاضای جبران خسارت ناشی از نقصان کالاهای بازرگانی ۷۱

بند ششم: حق مطالبه میزان خسارت بحری (آواری) ۷۲

بند هفتم: حق تقاضای خسارات ناشی از عیوب عدل بندی (بسته بندی) ۷۲

بند هشتم: حق جبران خسارت ناشی از حوادث در حین حمل و نقل ۷۳

بند نهم: حق رجوع گیرنده کالا به حمل و نقل کننده فرعی ۷۴

بند دهم: حق تقاضای تسلیم کالاهای بازرگانی از سوی گیرنده کالا و ضمانت اجرای عدم تسلیم

کالاهای بازرگانی به گیرنده کالا ۷۵

بند یازدهم: حق آگاهی از وصول کالاهای بازرگانی ۷۶

بند دوازدهم: حق قبول مقید بار از سوی گیرنده کالا ۷۶

پیشگفتار

امروزه با توجه به گسترش و اهمیت روز افزون مبادلات و معاملات بازرگانی، قراردادهای حمل و نقل کالا اهمیت بیشتری یافته اند این موضوع از نگاه قانون گذار کشورمان نیز پوشیده نمانده و در بخش هشتم از قانون تجارت مواد ۳۷۷ تا ۳۹۴ به این امر می پردازد گیرنده کالا به عنوان شخصی که مجاز به دریافت کالاها وفق قرارداد و نقل می باشد، بعنوان یکی از متاثران از قرارداد حمل و نقل با وجود آنکه در رابطه با قرارداد حمل و نقل شخص ثالثی تلقی می گردد که مطابق اصل نسبی بودن قراردادها می بایست از هرگونه تکلیف و تعهدی مبرا باشد، بنا بر طبق قانون دارای حقوق و تکالیف متعددی گردیده است. حقوق وی که به حکم قانون از قرارداد حمل و نقل ناشی می گردد به ترتیب در مقابل فرستنده کالا و متصدی حمل و نقل قابل استیفا است از طرف دیگر گیرنده کالا در مقابل هر یک از آنها نیز بار تکالیف مقرر قانونی را نیز بر دوش بکشد. بررسی موارد فوق در قانون تجارت خود به خود تطبیق با پیش نویس لایحه اصلاحی را ایجاب نموده است و به ناگزیر پای عناصری از حقوق آن نیز به میان آمده است و عناصر کلیدی چون قرارداد حمل و نقل، گیرنده کالا، شرط عدم مسئولیت، ماهیت و آثار آن، مبانی و مسئولیت متصدی حمل و نقل در مقابل گیرنده کالا و فرستنده را در این کتاب مورد بررسی قرار می دهیم. قرارداد حمل و نقل در قانون مدنی نوعی اجاره اشخاص تلقی شده و در ماده ۵۱۶ به این موضوع پرداخته شده و بیان می دارد تعهدات متصدیان حمل و نقل اعم از از اینکه از راه

خشکی یا آب و هوا باشد، برای حفاظت و نگهداری اشیا که به آنها سپرده می‌شود، همان است که برای امانت‌داران مقرر است. بنابراین در صورت تفریط یا تعدی، مسئول تلف یا ضایع شدن اشیا خواهند بود که برای حمل به آنها داده می‌شود و این مسئولیت از تاریخ تحویل اشیا به آنان است. قانون تجارت از این نوع قرارداد (قرارداد حمل و نقل) تعریف خاصی ارائه نمی‌دهد اما می‌توان گفت، قرارداد حمل و نقل پیمانی است که به موجب آن، شخصی که متصدی حمل و نقل نامیده می‌شود، در برابر دیگری تعهد می‌کند که در مقابل اجرت، اشخاص یا کالاها را با شرایط معین و با وسیله معینی از محلی به محل دیگر حمل کند. در هر قرارداد سه طرف قرار دارند:

- ارسال کننده کالا
- متصدی حمل و نقل
- دریافت کننده کالا یا مرسل الیه

وظایف متصدی به طور کلی به قرار زیر می‌باشد:

الف) حفظ مال التجاره یا کالای امانت داده شده: زمانی که کالای خود را به بنگاه حمل و نقل یا باربری می‌سپارید، متصدی حمل و نقل متعهد می‌شود که کالای مورد نظر را سالم به مقصد برساند و در این خصوص مسئول جبران تمام خساراتی خواهد بود که ممکن است به شما وارد گردد؛ (البته باید توجه داشت که بعضی امور هستند که متصدی را از مسئولیت مبرا می‌کنند که در فصول این کتاب توضیح داده خواهد شد)

ماده ۳۸۸ در این خصوص مقرر می دارد: "متصدی حمل و نقل مسئول حوادث و تقصیراتی است که در مدت حمل و نقل واقع شده اعم از اینکه خود مباشرت به حمل و نقل کرده و یا حمل و نقل کننده دیگری را مأمور کرده باشد بدیهی است که در صورت اخیر حق رجوع او به متصدی حمل و نقلی که از جانب او مأمور شده محفوظ است." برای مثال یک شرکت باربری، بار شما را جهت ارسال به یکی از راننده های خود تحویل می دهد؛ در این خصوص شما برای گرفتن خسارت خود می توانید هم از شرکت باربری شکایت نمایید و هم شخص راننده و در صورت جبران خسارت توسط شرکت باربری، ایشان می تواند به راننده خاطی مراجعه نماید. متصدی حمل و نقل به نوعی امین ارسال کننده محسوب می شود؛ در صورتی که بار را به مقصد برساند اما دریافت کننده آن را قبول نکند یا مخارج حمل و نقل را نپردازد، طبق ماده ۳۸۴ قانون تجارت متصدی می بایست این امر را فوراً به اطلاع ارسال کننده برساند و کالا را موقتاً به صورت امانت در دست خود یا هر شخص دیگری نگه دارد.